

svundet. Men jeg paastaar, at det vilde være høist ufornuftigt, om Lovgivningen i vore Dage vilde begynde med at begrunde sine Foranstaltninger paa den Anskuelse, at dette Forhold endnu bestaaer (Hør!); thi de Herrer vide meget vel, at paa mange, ja vel paa de fleste Steder er der ikke Spor deraf tilbage.

Jeg skal indskrænke mig til disse Bemærkninger. Jeg har mindre villet documentere Spørgsmaalet selv, end søge at vise, at de Angreb, man har gjort paa vort Forslag, have i Grunden mere svævet uden om selve Sagen, end gaaet den Afskillelse, vi have gjort, directe imøde.

Rampmann: Skjøndt det, jeg havde tænkt at yttre, for en Deel er udtalt af den ærede Ordfører, skal jeg dog dertil sige Et og Andet, som jeg troer ikke er blevet anført af ham. Det er idag blevet fremhævet, at der under Sagens anden Behandling var anført Grunde, som skulde bevise, at den Forffjel, som er gjort mellem det forskjellige Slags Hartkorn, ikke var besøjet. Der er henviist dertil, og jeg finder det derfor nødvendigt at berøre det, som er sagt under den anden Behandling af Sagen, forsaavidt det ikke endnu skulde være imødegaaet.

Der blev yttret af Rigsdagsmanden for Holbek Amts 2det District (Tscherning), at Nøglen til Godsforholdene var Skattefriheden; og han yttrede senere i sit Foredrag, at de complete Hovedgaarde vare blevne til, opmuntrede ved Lovgivningen. Jeg troer, at den ærede Taler heri har fuldkommen Ret; men, hvis det nu er sandt, at Skattefriheden af Lovgivningen er bleven indrømmet som et Opmuntringsmiddel til Sammentjeb af og Vedligeholdelse af samlede Godser; hvis det er sandt, at Lovgivningen ved at have indrømmet Hovedgaardene Skattefrihed, har villet bevæge Mænd af Formue til i sin Tid at sætte deres Capitaler i samlede Godser; hvis man ved dette Middel vilde bewirke, at Eieren af saadanne samlede Godser ikke skulde søge en Fordeel ved at adspilte og afhænde disse Godser — hvis alt Dette er saa, forekommer det mig ogsaa klart, at deri ligger, at Hensigten med denne Skattefrihed er, at denne Fordeel, Skattefriheden, skal æquivalere eller

opveie den Fordeel, som Lovgivningen forudsætter at være forbunden med Godsets Afhændelse og Adspiltelse. Er Forholdet saaledes, forekommer det mig, at den Tanke ligger nær, at, naar man ophæver den ene Fordeel, Skattebeneficiet, at dette da ikke skeer, uden at man tillige tager Hensyn til det samme modsaaende Gode: Fordelen ved Godsets Afhændelse. Det forekommer mig naturligt, naar man indrømmer, at Skattebeneficiet staaer i Forbindelse med Godsforholdet, at man da ikke træffer Bestemmelser om Skattebeneficiet uden i Forbindelse med Godsforholdet, at man idetmindste ikke aldeles løsriver Spørgsmaalet, i Henseende til Bederlaget for Skattebeneficiet fra den Forbindelse, hvori Skattebeneficiet ifølge Lovgivningen er sat med det hele Gods væsen. Man har imidlertid sagt, at det var en Tilfældighed, hvorvidt Godseierne kunde have en Fordeel af at sælge Godset. Jeg maa herved bemærke, at efter min Oberbevisning er det nok, naar man kan sige, at det i Lovgivningen som en Regel er forudsat, at Godseieren vil have Fordeel ved at afhænde Godset. Om En i et enkelt Tilfælde finder, at det ikke vil være ham fordeelagtigt, og en Anden, ifølge sit Begreb, Lyst og Tilbøielighed ikke søger at afhænde det — det mener jeg dog ikke kan komme i Betragtning, saa meget mindre, som Erfaringen dog noksom viser, at selv den, som afhænder sit Gods til moderate Priser, derved i Regelen indvinder en Capital, som er større end den, de aarlige Indtægter, Godset hidtil som Fæstegods har afgivet, har forrentet. Man har endvidere meget dybælet derved, at Skattebeneficiet er af en forskjellig Betydning i Forhold til Størrelsen af det Gods, hvorom der er Spørgsmaal. Saaledes har man sagt, at for den, som har 600 Tønder Bøndergods, har Skattebeneficiet kun den Betydning, at han faaer fri Raadighed over $\frac{1}{3}$ af Godset; thi de $\frac{2}{3}$ af Godset, nemlig 400 Tønder, havde han tilforn fri Raadighed over. Den, som har 200 Tdr. Bøndergods, han faaer derimod fri Raadighed over det hele Bøndergods. Jeg maa herved erindre om, at fordi den Vedkommende, som have 600 Tdr. Bøndergods, alt tidligere havde fri Raadighed over de 400 Tdr., deraf